

Қысқаша мәліметтер

AP26102165 "орнықты даму контекстіндегі ауылдық аумақтарды кеңістікте дамыту: индикаторлар, өсу полюстері және стратегиялық бағыттар" ЖРН жобасы бойынша 2025 жылға

№	Атауы	Алынған нәтижелер
1	Ауылдық аумақтардың кеңістіктік дамуын зерттеудің теориялық-әдіснамалық негіздері	<p>Ауылдық аумақтарды кеңістікте дамытудың заманауи теориялық тәсілдерін талдау негізінде кеңістіктік экономиканың негізгі тұжырымдамалары жинақталып, жүйеленді. Зерттеу аясында Өндіргіш күштерді орналастырудың классикалық және заманауи теорияларына, орталық-перифериялық қатынастар тұжырымдамаларына, өсу полюстерінің теориясына кешенді талдау жүргізілді. Нарықтық экономика мен жаһандану процестері жағдайында ауылдық аумақтардың әлеуметтік-экономикалық дамуының кеңістіктік дифференциациясын анықтайтын факторларды зерттеуге ерекше назар аударылады.</p> <p>Теориялық талдау нәтижелері Қазақстанның ауылдық өңірлерінің ерекшеліктерін ескере отырып, аумақтарды әлеуметтік-экономикалық саралау заңдылықтарын нақтылауға мүмкіндік берді. Кеңістіктік теңсіздіктің негізгі қозғаушы күштері, соның ішінде агломерациялық әсерлер, көлікке қол жетімділік, институционалдық факторлар және адами капитал анықталды. Ауылдық аумақтардың кеңістіктік дамуы жекелеген өңірлердің дамуының бірегей траекторияларын қалыптастыратын көптеген факторлардың әсерімен сипатталатыны анықталды.</p> <p>Кеңістіктік дамуды бағалау әдістемесі мен талдау құралдарын кейіннен әзірлеу үшін теориялық база құрылды. Теориялық тәсілдерді жүйелеу нәтижелері зерттеудің тұжырымдамалық моделін қалыптастыру, саралаудың негізгі индикаторларын айқындау және Қазақстанның ауылдық аумақтарын дамытудың кеңістіктік саясатын жетілдіру жөнінде практикалық ұсынымдар әзірлеу үшін қажетті негіз құрды.</p> <p>3 ғылыми еңбекті жариялауға дайындалды:</p> <p>1 Bukatov Y., Nesipbaev R. foreign experience in the use of GIS models in the spatial development of rural areas / / "Болашақ экономикасы: тұрақты дамудағы инновациялар мен цифрлық технологиялар синергиясы" халықаралық ғылыми-практикалық конференциясының материалдары (баспасөзде)</p> <p>2 Легостаева А. А., Аубакирова Ж. Б., Косе ж. к. Рурализация және бастамашыл бюджеттеу: ауылдық аумақтарды орнықты дамытудың жаңа драйверлері // "Болашақ экономикасы: орнықты дамудағы инновациялар мен цифрлық технологиялар синергиясы (баспасөзде)" халықаралық ғылыми-практикалық конференциясының материалдары</p>

		3 Томашинова А. университеттердің өңірлердің бәсекеге қабілеттілігіне әсер етуінің экономикалық тетіктері // "жас зерттеушілер форумы" кафедралық студенттік конференция материалдары (баспасөзде)
1.1	Аумақтың кеңістіктік дамуының теориялық тәсілдері мен заңдылықтарын жүйелеу	Отандық және шетелдік ғылыми әдебиеттерді кешенді зерттеу негізінде аумақтың кеңістіктік дамуының заманауи тұжырымдамалары мен заңдылықтары жүйеленген. Жұмыс барысында и.Тюнен, А. Вебер, в. Кристаллердің орналасу теорияларын, г. Мюрдалдың кумулятивті себептілік тұжырымдамаларын, орталық орындар теориясын және кеңістіктік өзара әрекеттесу модельдерін қоса алғанда, негізгі теориялық құрылымдарға сыни талдау жүргізілді. Ауылдық аумақтардың тұрақты даму теориясымен және ақылды мамандандыру тұжырымдамасымен байланысты заманауи зерттеу бағыттарына ерекше назар аударылады. Жүйелеу нәтижесінде экономикалық белсенділіктің шоғырлануында, ресурстардың біркелкі бөлінбеуінде және Орталық-перифериялық диспропорциялардың пайда болуында көрінетін кеңістіктік дамудың негізгі заңдылықтары анықталды. Кеңістіктік дифференциация аумақтардың дамуының эндогендік факторларының және макроэкономикалық ортаның экзогендік әсерінің өзара әрекеттесуіне байланысты екендігі анықталды. Табиғи-климаттық жағдайларға тәуелділікті, халықтың төмен тығыздығын және экономикалық базаның шектеулі әртараптандырылуын қоса алғанда, ауылдық аумақтардың жұмыс істеуінің ерекше ерекшеліктері анықталды.
1.2	Қазақстанның ауылдық аумақтарының кеңістіктік дамуын бағалау әдіснамасын айқындау	Кеңістіктік саралау индикаторлары мен көрсеткіштерін қолданудың халықаралық тәжірибесін зерделеу негізінде Қазақстанның ауылдық аумақтарының кеңістіктік дамуын бағалаудың бірегей әдістемесі әзірленді. Зерттеу барысында ЭЫДҰ, Еуропалық Одақ елдерінде және дамыған аграрлық секторы бар басқа мемлекеттерде қолданылатын әдіснамалық тәсілдер талданды. Ауылдық аумақтарды дамытудың композиттік индекстерін, көпөлшемді статистикалық талдау әдістерін және геоақпараттық технологияларды пайдалану тәжірибесіне ерекше назар аударылды. Халықаралық тәжірибелерді Қазақстанның ерекшелігіне бейімдеу негізінде кеңістіктік дамудың экономикалық, әлеуметтік, демографиялық, инфрақұрылымдық және экологиялық аспектілерін қамтитын индикаторлар жүйесі қалыптастырылды. Әзірленген әдістеме үш негізгі компоненттен тұрады: аумақтардың даму деңгейін бағалауға арналған сандық көрсеткіштер блогы, орналасу заңдылықтарын анықтауға арналған кеңістіктік талдау әдістері және әлеуметтік-экономикалық даму деңгейі бойынша ауылдық аумақтарды типологиялау жүйесі. Ұсынылған әдістеменің ерекшелігі-аумақтардың объективті сипаттамаларын да, халықтың өмір сүру сапасын субъективті бағалауды да ескеруге мүмкіндік беретін кешенді тәсіл.

1.3	<p>Ауылдық аумақтарды кеңістікте дамытудың цифрлық жүйесінің негіздерін әзірлеу</p>	<p>Қабаттар санын, деректерді өңдеу алгоритмдерін анықтауды және картографиялық модельдерді құруды қоса алғанда, ауылдық аумақтарды кеңістіктік дамытудың геоакпараттық жүйесі моделінің параметрлері әзірленді. ГАЖ жобалау шеңберінде кеңістіктік талдау нәтижелерін визуализациялау үшін базалық картографиялық қабаттарды (әкімшілік-аумақтық бөлініс, көлік желісі, гидрография), әлеуметтік-экономикалық деректердің тақырыптық қабаттарын (халық, Инфрақұрылым, өндіріс) және аналитикалық қабаттарды қамтитын жүйенің архитектурасы айқындалды.</p> <p>Алгоритмдік қамтамасыз ету цифрлық жүйенің өзегін құрайды және аналитикалық процедуралардың бес негізгі тобын қамтиды (инфрақұрылым объектілерінің қолжетімділігін бағалау, кеңістіктік кластерлеу алгоритмдері, кеңістіктік заңдылықтарды талдау, жерді пайдалану динамикасын бағалау, интегралдық индекстерді құру алгоритмдері).</p> <p>Жүйені енгізу геокеңістіктік кеңейтімдермен біріктірілген Django веб-шеңбері негізінде жүзеге асырылады.</p>
-----	---	--